

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

УДК 316.334.23

Чубук М.О., студентка 4 курсу
Факультета менеджменту та маркетингу
ХНЕУ ім.С.Кузнеця

На сьогодні світ стикається з багатьма гострими соціальними проблемами в економічній, соціальній та екологічній сферах, що першочергово вимагають пошуку шляхів їх вирішення. Ідея соціального підприємництва привернула увагу науковців та бізнесменів, на тлі сучасного загострення багатьох соціальних, екологічних та економічних проблем, ставши новою парадигмою підприємницького мислення. Соціальне підприємництво поєднує ділову винахідливість з власними матеріальними ресурсами, виступаючи механізмом виявлення та ефективного вирішення проблем.

Значний внесок у дослідження соціального підприємництва внесли вчені С. Алворд, Б. Дрейтон, Дж. Майр, М. Маклін, А. Передо та інші. Серед українських авторів, які досліджують проблеми соціального підприємництва, можна відзначити роботи З. Галушки, О. Кіреєвої, В. Удодової, В. Шаповал. Метою статті є розкриття сутності поняття «соціальне підприємництво» та окреслення його ролі у вирішенні соціальних проблем, визначити шляхи розвитку соціального підприємництва в Україні.

Виклад основного матеріалу. Соціальне підприємництво почало динамічно розвиватись та стало об'єктом наукових досліджень наприкінці 1980-х років в Італії завдяки поширенню кооперативного руху.

У наукових публікаціях термін «соціальне підприємництво» можна знайти вперше в 1972 р., завдяки Б. Дрейтону, засновнику «Ашока» (Ashoka) – найбільша міжнародна організація, що об'єднує лідерів соціального підприємництва з усього світу, чия діяльність спрямована на системне вирішення найбільш гострих соціальних проблем [2].

Найбільшого поширення у зарубіжній науковій літературі набуло визначення соціального підприємництва, запропоноване американським професором Грегором Дісом, який виділив п'ять факторів, що визначають соціальне підприємництво, а саме [1]:

1. прийняття на себе місії створення і підтримки соціальних цінностей (блага);
2. виявлення і використання нових можливостей для реалізації обраної місії;
3. здійснення безперервного процесу інновацій, адаптації і навчання;
4. рішучість дій, яка не обмежена ресурсами;
5. висока відповідальність підприємця за результати своєї діяльності – як перед безпосередніми клієнтами, так і перед суспільством.

Соціальне підприємництво є рушійною силою в адаптації суспільства до кризових явищ у економіці.

Можна виділити критерії соціального підприємництва [3]:

1. соціальна або екологічна спрямованість діяльності на вирішення конкретних соціальних проблем, стійкі позитивні соціальні результати;
2. прибуткова діяльність, самоокупність і фінансова стійкість, що сприяє до незалежності від зовнішнього фінансування;
3. реінвестиція доходу в бізнес на рішення соціальних проблем;
4. інноваційна діяльність, яка спрямована на застосуванні нових підходів на розв'язання соціальної проблеми;
5. масштабованість і тиражованість, що передбачає збільшення масштабу діяльності соціального підприємства і розповсюдження досвіду з метою збільшення соціального впливу;
6. підприємницький підхід – здатність соціального підприємця бачити провали ринку, знаходити можливості, акумулювати ресурси, розробляти нові рішення, які надають довгостроковий позитивний вплив на суспільство в цілому.

Концепцію соціального підприємництва можна зрозуміти краще, ознайомившись з трьома основними підходами до її визначення.

Перший підхід проявляє себе в країнах Північної і Південної Америки, де соціальним підприємництвом називають підприємницьку

діяльність неприбуткових недержавних організацій, прибуток від діяльності яких використовується на реалізацію соціальних проблем, надання послуг цільовій групі, ради якої створювалася організація, та поліпшення якості життя цієї цільової групи.

Другий підхід до визначення соціального підприємництва існує у країнах Європи, де соціальне підприємництво визначається більше як підприємництво або бізнес з соціальною місією, де на перше місце виходить соціальний ефект від підприємницької діяльності, а вже потім її фінансова ефективність.

Третє визначення соціального підприємництва витікає із специфіки діяльності міжнародних приватних і суспільних фондів. Вони визначають соціальне підприємництво як інноваційну підприємницьку діяльність заради поліпшення становища громади і відновлення соціальної справедливості. Найбільш важливе в цій концепції – це роль соціального підприємця, що є лідером, новатором і рушійною силою соціальних перетворень в громаді [4].

На підставі зарубіжного досвіду, доцільно запропонувати використовувати соціальне підприємництво як один з інструментів вирішення соціально-економічних проблем в українському суспільстві.

Соціальне підприємництво має позитивний ефекти від діяльності, а саме [5]:

1. сприяння працевлаштуванню людей з обмеженими фізичними та психічними можливостями та безробітних;
2. пропонування нових шляхів для реформування державних соціальних послуг;
3. підтримка залучення громадян до участі у соціальних ініціативах на волонтерських засадах, об'єднання громад навколо соціальних проблем;
4. розширення видів соціальних послуг, які залишаються поза увагою звичайного бізнесу у зв'язку з малоприбутковістю, непопулярністю, відсутністю належної професійної підготовки;
5. ефективне використання наявних ресурсів регіону у вирішенні соціальних проблем;

6. зниження навантаження на місцеві бюджети у вирішенні соціальних проблем;

7. сприяють формуванню сприятливого конкурентного середовища.

Підприємницька діяльність з соціальним ухилом має великий потенціал у всьому світі так і в Україні. Ця діяльність може сприяти появі нового типу підприємців – людей, що перетворюють дійсність, творять, пропонують нові підходи у вирішенні соціальних проблем.

Для активізації розвитку соціального підприємництва в Україні нині необхідним є [6]:

- закон про соціальне підприємництво, що визначав би чіткі критерії соціального підприємництва та створив правові механізми підтримки соціальних підприємців;

- поширення інформації про соціальне підприємництво через засоби ЗМІ;

- започаткування програм з професійного навчання бажаючих для здійснення діяльності у сфері соціального підприємництва;

- нарощення соціального капіталу для підвищення рівня взаємодовіри та взаємодії у суспільстві.

Розвиток соціального підприємництва в Україні – це тривалий процес, масштаб і темпи якого неможливо прогнозувати, що пояснюється децентралізованим характером цих процесів. Однак цей процес можна пришвидшити, якщо проводити активну соціально-економічну політику, розглядати формування соціального підприємництва як важливий самостійний напрям політики соціально-економічних реформ.

Отже, соціальне підприємництво має за мету прискорення позитивних соціальних змін, забезпечуючи задоволення людських потреб. Воно може і має бути ключовим фактором сталого розвитку не лише окремої місцевості, а й країни в цілому.

Соціальне підприємництво характеризується такими головними рисами, як здатність підприємця отримувати прибуток, вирішуючи гострі соціальні проблеми у суспільстві, сприяючи не лише їх усуненню, але й новому розвитку потенціалу населення.

Література

1. Грегори Дж. Дис. Значение социального предпринимательства. М., 2001. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.fuqua.duke.edu/centers/case/documents>
2. Кіреєва О. Б. Соціальне підприємництво як інструмент державної соціальної політики / Кіреєва О. Б. – Київ, 2010. - 13 с.
3. Коваленко Н.С. Соціальне підприємництво: сучасні тенденції / Н.С. Коваленко // Економіка и управление. – 2010. – № 1. – С. 96–101: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pk.napks.edu.ua/library/compilations_vak/eiu/2010/1/p_96_101.pdf
4. Новый бизнес: социальное предпринимательство [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.nb-forum.ru>
5. Сотула О. В. Соціальне підприємництво як інноваційна модель розвитку економіки / О. В. Сотула // Ефективна економіка. – 2013. – № 4.
6. Соціальне підприємництво – неоцінена необхідність [Електронний ресурс] // «Дзеркало тижня. Україна». – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/>

Автор

студентка 4 курсу
групи 6.03.44.13.02

Чубук М.О.

Науковий керівник

к.е.н., доцент

Бутенко Д.С.

Завідувач кафедри

підприємницької діяльності
д.е.н., професор

Гонтарева І.В.

Опубліковано в авторській редакції